

LANDSKAPSSTYRELSENS FRAMSTÄLLNING

till Landstinget med förslag till

- 1) landskapslag om Ålands handelsläroverk,
- 2) landskapslag angående ändring av 1 § landskapslagen om studiesociala förmåner för elever i yrkesutbildningsanstalter och gymnasiet, samt
- 3) landskapslag angående ändring av 1 § landskapslagen om finansiering av yrkesutbildningsanstalter.

Allmän motivering

Vid landskapsstyrelsen pågår sedan ett antal år en totalrevision av lagstiftningen som rör utbildningsväsendet på Åland. Revisionen inleddes med grundskolan och gymnasiet och har fortsatt med fack- och yrkesskolorna. I förevarande framställning föreslås en ny lag för Ålands handelsläroverk. Vid beredningen av lagen har landskapsstyrelsen beaktat landstingets ställningstaganden vid antagande av de tidigare lagförslagen.

Undervisningen och verksamheten i övrigt vid handelsläroverket regleras i landskapslagen om Ålands handelsläroverk (37/75). I landskapsförordningen om Ålands handelsläroverk (38/78) finns närmare bestämmelser om bland annat undervisning och förvaltning. Därutöver har landskapsstyrelsen i ett reglemente av den 10 januari 1980 intagit vissa kompletterande regler.

Ytterligare bestämmelser om undervisningen vid Ålands handelsläroverk finns i förordningen om ordnandet av undervisningen vid Ålands handelsläroverk (FFS 1042/75). Förordningen, en s.k. överenskommelseförordning, möjliggör att handelsläroverket kan tillhandahålla utbildning motsvarande handelsutbildning på institutnivå i enlighet med lagen och förordningen om kommunala och privata handelsläroanstalter (FFS 234/70 respektive 339/71). För att de examina som avläggs vid handelsläroverket skall medföra samma kompetens som motsvarande examina vid handelsläroverk i riket ställs i förordningen krav på att utbildningen skall hållas på en nivå som i kvalitativt hänseende är minst lika hög som den vid motsvarande skolor i riket. Standarden på utbildningen är dock sist och slutligen avhängig av de läroplaner som antas och av en välutbildad lärarkår.

Avsikten är att de föreslagna lagarna skall träda i kraft den 1 augusti 1990, dvs. till höstterminen 1990.

Detaljmotivering

Landskapslagen om Ålands handelsläroverk

1 §. Handelsutbildning omfattar traditionellt utbildning i företagsekonomi, administration och därtill anslutande ämnen. Denna bild har bestått under större delen av 1900-talet. Under det senaste decenniet har dock förändringar inom näringslivet och inom samhället i övrigt lett till att handelsutbildningen kommit att förändras både till form och innehåll. Införandet av en mängd kurser i skolan och inrättandet på försök 1988 av en särskild turismlinje kan tjäna som exempel på detta. När det gäller att formulera en målsättning för skolans verksamhet under 1990-talet har landskapsstyrelsen därför valt en skrivning som möjliggör för skolan att anpassa sig efter de krav som 90-talet kommer att medföra.

Näringslivets krav på vidgad kompetens hos personalen leder även till ett ökat behov av vuxenutbildning. Detta i sin tur medför att det traditionella elevbegreppet kommer att förändras till att avse även vuxenstuderande. För sådan utbildning gäller, liksom för övrig utbildning vid handelsläroverket, att den kan inledas efter det att landskapsstyrelsen fattat beslut härom och fastställt ramar för utbildningen.

Vid handelsläroverket bedrivs sedan ett antal år, inom ramen för den s.k. uppdragsutbildningen, undervisning och praktik som åtminstone delvis bekostas av näringslivet. Det är här fråga om kurser och utbildningar som direkt anpassas efter beställarens krav. Handelsläroverket har t.ex. på uppdrag ordnat fortbildningskurser för butiksförsäljare. Enligt landskapsstyrelsens uppfattning är sådana uppdrag till fördel för såväl handelsläroverket som för det åländska näringslivet. Bland övriga uppdrag som handelsläroverket kan åta sig enligt bestämmelsen i 2 mom. kan här nämnas genomförandet av marknadsundersökningar.

2 §. Handelsläroverket upprätthålls av landskapet och finansieras via landskapets enskilda årsstat. Kommunerna är dock skyldiga att bidra till kostnaderna i enlighet med bestämmelserna i landskapslagen om finansiering av yrkesutbildningsanstalter (47/85).

3 §. Nuvarande direktion för handelsläroverket tillsattes den 1 januari 1990. Den består av elva medlemmar och fem ersättare. Skolans rektor är en av medlemmarna i enlighet med landskapsförordningens 8 §. Enligt förslaget skulle

rektor framdeles vara föredragande och sekreterare i direktionen. Sammansättningen av direktionen i övrigt föreslås oförändrad.

4-10 §§. I de föreslagna 4-10 §§ har bestämmelserna om bl.a. skolans förvaltning, direktionens och rektors åligganden och lärarkollegiet preciserats och konkretiserats. Jämfört med vad som för närvarande gäller innebär de föreslagna bestämmelserna endast små förändringar. En sådan förändring är att direktionen, och inte som tidigare rektor, skulle utse klassföreståndare och föreståndare för utbildningslinje. Detta överensstämmer med vad som gäller i t.ex. Ålands yrkeskola.

11 §. Den föreslagna lagen förutsätter en rad kompletterande bestämmelser i ett reglemente. För att i tid hinna utforma dessa avser landskapsstyrelsen att inleda arbetet snarast och att, med stöd av bestämmelserna i de förslagna 11 § och 25 § 2 mom., fastställa ett nytt reglemente under sommaren 1990.

15-17 §§. Läsåret 1989-90 har skolan 125 elever. Det faktum att eleverna i allmänhet har lätt att få ordinarie arbete efter avslutade studier, liksom att utbildningen i övrigt är populär, har lett till att konkurrensen är stor mellan de sökande. Vid senaste intagning fanns 150 sökande till 50 studieplatser. På grund av den hårda konkurrensen är genomsnittsåldern på eleverna vid handelsläroverket 3-4 år högre än den är vid övriga yrkesutbildande skolor i landskapet. Detta påverkar i hög grad undervisningen och den övriga verksamheten vid handelsläroverket. Vad gäller bestämmelserna i det föreslagna 4 kap. har landskapsstyrelsen dock inte funnit det motiverat att i någon större utsträckning avvika från de bestämmelser som gäller för eleverna i landskapets övriga skolor.

Ö v r i g a l a g f ö r s l a g

I landskapslagen om studiesociala förmåner för elever i yrkesutbildningsanstalter och gymnasiet (33/85) och i landskapslagen om finansiering av yrkesutbildningsanstalter (47/85) föreslås ändringar av teknisk karaktär.

Med hänvisning till det anförda föreläggs Landstinget till antagande

L a n d s k a p s l a g
om Ålands handelsläroverk

I enlighet med landstingets beslut stadgas:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Vid Ålands handelsläroverk ges grundläggande yrkesutbildning inom yrkesområdena ekonomi, handel och administration samt för yrken inom servicenäringarna. Dessutom kan vid handelsläroverket ordnas vidareutbildning och fortbildning.

Vid handelsläroverket kan ordnas kurser och utföras beställningsuppdrag inom de områden där skolan bedriver undervisning enligt 1 mom. Inom samma områden kan handelsläroverket med landskapsstyrelsens tillstånd driva särskilda forskningsprojekt.

2 §

Ålands handelsläroverk upprätthålls av landskapet och står under landskapsstyrelsens överinseende.

2 kap.

Förvaltning

3 §

För förvaltningen av Ålands handelsläroverk tillsätter landskapsstyrelsen en direktion för fyra kalenderår i sänder.

Direktionen består av tio medlemmar. Av dessa skall sex utses bland personer som företräder arbetsgivare och arbetstagare verksamma inom de områden där skolan bedriver undervisning. Dessutom skall som medlemmar i direktionen finnas två representanter för eleverna, en för lärarna och en för den övriga personalen. Elevrepresentant utses för en mandattid om ett år. Skolans rektor är föredragande och sekreterare i direktionen. För medlem kan utses personlig ersättare. Landskapsstyrelsen utser ordförande och viceordförande bland direktionens medlemmar.

4 §

Direktionen sammankallas av ordföranden eller vid förfall för honom av viceordföranden. Direktionen skall sammankallas för behandling av visst ärende då rektor eller minst tre direktionsmedlemmar det kräver.

5 §

Direktionen är beslutför då ordföranden eller viceordföranden och minst hälften av de övriga medlemmarna är närvarande. Är ersättare för direktionsmedlem förhindrad att delta får annan ersättare inkallas.

Beslut fattas med enkel röstmajoritet. Faller rösterna lika avgör ordförandens röst, utom vid personval då lotten avgör.

6 §

Direktionen skall

- 1) tillse att undervisningen vid skolan sköts och utvecklas på ett ändamålsenligt sätt,
- 2) upprätthålla och utveckla kontakterna mellan skolan och näringslivet samt följa sysselsättningsläget,
- 3) anta läroplan för utbildningslinje vid skolan,
- 4) anta arbetsordning, läsordning och timfördelningsplan mellan lärarna,
- 5) övervaka att skolans förvaltning och ekonomi sköts lagenligt och ändamålsenligt,
- 6) uppgöra samt tillställa landskapsstyrelsen förslag till inkomst- och utgiftsstat,
- 7) anta ordningsstadga för skolan och uppgöra förslag till reglemente,
- 8) utse klassföreståndare och föreståndare för utbildningslinje,
- 9) årligen uppgöra och tillställa landskapsstyrelsen berättelse över skolans verksamhet,
- 10) anta elever till skolan i samarbete med elevantagningsnämnden,
- 11) på framställning av lärarkollegiet avgöra ärende som rör avstängande av elev från skolan,
- 12) avge av landskapsstyrelsen begärda utlåtanden och göra framställningar som avser att främja skolans verksamhet, samt
- 13) handlägga övriga ärenden som ankommer på direktionen.

7 §

Rektor skall

- 1) leda och övervaka skolans verksamhet och skötsel,
- 2) bereda och föredra ärenden vid direktionens och lärarkollegiets sammanträden,
- 3) ansvara för att beslut som fattats vid direktionens eller lärarkollegiets sammanträden verkställs,
- 4) ansvara för skolans ekonomi,
- 5) ansvara för skolans utrustning,
- 6) ansvara för att förteckning förs över skolans lärare och övriga personal samt över skolans elever och deras studieprestationer,
- 7) i samråd med skolans lärare godkänna läroböcker och läromedel som skall användas i skolan,
- 8) uppgöra förslag till läsordning, arbetsordning och timfördelningsplan, samt
- 9) handha övriga uppgifter som hänför sig till ledningen och övervakningen av skolan.

Rektor skall vid planeringen av skolans verksamhet beakta de behov av förändringar som utvecklingen inom samhälle och arbetsliv medför för undervisningen. I detta syfte skall rektor sträva efter att upprätthålla och främja skolans kontakter med näringslivet, myndigheter och andra skolor.

Landskapsstyrelsen utser, efter att ha hört lärarkollegiet och direktionen, en av skolans lärare till prorektor för en tid som sammanfaller med direktionens mandatperiod. Prorektor är ställföreträdare för rektor.

8 §

Till lärarkollegiet hör rektor och de lärare som har minst åtta veckotimmars undervisningsskyldighet vid skolan. Övriga lärare har rätt att närvara och yttra sig vid kollegiets sammanträden.

Lärarkollegiet sammankallas av rektor som är kollegiets ordförande. Kollegiet är beslutfört då rektor eller prorektor samt minst hälften av de övriga medlemmarna är närvarande.

9 §

Lärarkollegiet skall

- 1) planera och främja skolans undervisning,
- 2) uppgöra förslag till ordningsstadga för skolan,
- 3) handha bedömning av eleverna,

- 4) yttra sig över förslag till arbetsordning, läsordning och timfördelningsplan mellan lärarna,
- 5) främja samarbetet mellan skolans lärare,
- 6) avgöra disciplinära ärenden samt vid behov göra framställning till direktio-
nen om avstängande av elev från skolan,
- 7) avge yttranden i frågor som hänskjutits till kollegiet och göra de framställ-
ningar som kollegiet finner behövliga för att främja undervisningen, samt
- 8) behandla övriga ärenden som ankommer på lärarkollegiet.

10 §

Förutom skyldighet att undervisa ankommer det på lärare att utföra uppgifter som hör till skolans verksamhet i enlighet med rektors anvisningar eller vad som föreskrivs i reglementet eller överenskommits i tjänstekollektivavtal.

11 §

För Ålands handelsläroverk skall finnas ett reglemente som fastställs av landskapsstyrelsen. Reglementet skall innehålla bestämmelser åtminstone om

- 1) arbetsårets längd och antalet arbetsdagar under arbetsåret,
- 2) lärarnas och de övriga tjänstemännens arbetsuppgifter,
- 3) fortbildning för lärare och övriga tjänstemän,
- 4) intagning av elever, speciella inträdesfordringar, elevbedömning, dimission,
samt utfärdande av särskilda kursintyg,
- 5) val av lärarmedlem och personalmedlem samt elevrepresentant till direktio-
nen, samt
- 6) övriga angelägenheter vilka med stöd av denna lag eller särskilda föreskrif-
ter skall ingå i reglementet.

3 kap.

Undervisning

12 §

Landskapsstyrelsen beslutar om inrättande av utbildningslinjer och fastställer allmänna grunder för de läroplaner som skall antas för de olika utbildningslinjerna.

13 §

Vidareutbildning och fortbildning samt kursverksamhet ordnas med landskaps-
styrelsens tillstånd. Landskapsstyrelsen fastställer kurs- och läroplaner för utbild-
ningen.

14 §

Vid Ålands handelsläroverk skall elevhandledning ges. Dessutom skall vid behov ordnas stödundervisning och specialundervisning.

4 kap.

Elever

15 §

Elev skall iaktta skolans reglemente, ordningsstadga samt de anvisningar som rektor och lärare meddelar.

Elev som bryter mot bestämmelsen i 1 mom. och som inte rättar sig trots varning kan av direktionen avstängas för viss tid, dock för högst ett år. Direktionen kan besluta att avstängning skall verkställas omedelbart. Direktionens beslut om avstängande av elev för längre tid än två månader skall underställas landskapsstyrelsen för fastställelse.

Innan beslut om avstängning fattas skall eleven och, i förekommande fall, elevens vårdnadshavare beredas tillfälle att yttra sig i ärendet.

16 §

Eleverna vid Ålands handelsläroverk bildar en elevförening. Elevföreningen skall

- 1) främja elevernas samarbete och vid behov ordna fria aktiviteter,
- 2) framställa förslag och avge utlåtanden i frågor som rör skolan, samt
- 3) behandla övriga ärenden som ankommer på elevföreningen.

17 §

Elev kan av särskild orsak beviljas ledighet från skolan. Om ledigheten gäller högst en vecka prövas ärendet av rektor. Gäller ledigheten längre tid prövas ärendet av direktionen.

**5 kap.
Personal**

18 §

Vid Ålands handelsläroverk skall finnas en rektor samt erforderligt antal lärare. Vid behov kan annan personal anställas.

19 §

Kompetenskrav för tjänst vid Ålands handelsläroverk samt kompetenskrav för personal i privaträttsligt anställningsförhållande fastställs i skolans reglemente.

Landskapsstyrelsen kan av särskild orsak bevilja undantag från fastställda kompetenskrav.

20 §

Tjänst lediganslås av direktionen att sökas inom en tid av minst 14 och högst 30 dagar. Direktionen avger utlåtande över sökandena vilket tillsammans med ansökningshandlingarna tillställs landskapsstyrelsen. Tjänsteman utnämns av landskapsstyrelsen.

Timlärare och övriga tillfälliga tjänstemän förordnas av landskapsstyrelsen efter att direktionen hörts.

Direktionen anställer och avskedar personal i privaträttsligt anställningsförhållande.

Vikarie kan i brådskande fall förordnas av rektor för högst en månads tjänstgöring.

21 §

Angående undervisningsskyldighet och avlöning samt övriga ersättningar för lärare och andra tjänstemän gäller vad därom överenskommits i tjänstekollektivavtal.

22 §

Angående lärare och övriga tjänstemän gäller förutom vad i denna lag stadgas vad om landskapets tjänstemän är särskilt föreskrivet.

6 kap.

Särskilda bestämmelser

23 §

I beslut som med stöd av denna lag fattats av direktionen eller landskapsstyrelsen får besvär anföras i enlighet med vad därom i rikslagstiftningen är föreskrivet.

24 §

Närmare bestämmelser angående verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

25 §

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 1990.

Åtgärder som ikraftträdandet av denna lag förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Direktion enligt bestämmelserna i denna lag tillsätts första gången från den 1 januari 1994.

Genom denna lag upphävs landskapslagen den 24 juli 1975 om Ålands handelsläroverk (37/75) samt landskapsförordningen den 8 juni 1978 om Ålands handelsläroverk (38/78).

L a n d s k a p s l a g

angående ändring av 1 § landskapslagen om studiesociala förmåner för elever i yrkesutbildningsanstalter och gymnasiet

I enlighet med landstingets beslut **ändras** 1 § 1 mom. landskapslagen den 5 juli 1985 om studiesociala förmåner för elever i yrkesutbildningsanstalter och gymnasiet (33/85), sådant det lyder i landskapslagen den _____, som följer:

1 §

Denna lag tillämpas på elever i gymnasiet, i de av landskapet upprätthållna yrkesutbildningsanstalter som avses i landskapslagen om Ålands lantmannaskola (45/87), landskapslagen om Ålands husmodersskola med 6 månaders husmoderskurs (23/63), landskapslagen om läroanstalter för hemslöjd i landskapet Åland (13/43),

landskapslagen om Ålands yrkesskola (75/89), landskapslagen om Ålands sjömansskola (/), landskapslagen om Ålands sjöfartsläroverk (49/77), landskapslagen om Ålands tekniska läroverk (64/88), landskapslagen om Ålands handelsläroverk (/) och landskapslagen om Ålands hotell- och restaurangskola (93/79) samt på elever som deltar i temporärt anordnad grundläggande yrkesutbildning.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 1990.

L a n d s k a p s l a g

angående ändring av 1 § landskapslagen om finansiering av yrkesutbildningsanstalter

I enlighet med landstingets beslut **ändras** 1 § 1 mom. landskapslagen den 3 december 1985 om finansiering av yrkesutbildningsanstalter (47/85), sådant det lyder i landskapslagen den _____, som följer:

1 §

Denna lag tillämpas beträffande fördelningen av kostnaderna för de av landskapet upprätthållna yrkesutbildningsanstalter som avses i landskapslagen om Ålands lantmannaskola (45/87), landskapslagen om Ålands husmodersskola med 6 månaders husmoderskurs (23/63), landskapslagen om läroanstalter för hemslöjd i landskapet Åland (13/43), landskapslagen om Ålands yrkesskola (75/89), landskapslagen om Ålands sjömansskola (/), landskapslagen om Ålands sjöfartsläroverk (49/77), landskapslagen om Ålands tekniska läroverk (64/88), landskapslagen om Ålands handelsläroverk (/) och landskapslagen om Ålands hotell- och restaurangskola (93/79).

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 1990.

Mariehamn den 13 mars 1990

V i c e l a n t r å d

May Flodin

Lagberedningssekreterare

Michael Patrickson